

การศึกษาผลของรูปลักษณะตัวนำล่อฟ้าและค่าความต้านทานดินต่อประสิทธิภาพตัวนำล่อฟ้า

Study on Air-termination Configuration and Earth Resistance to Air-termination Efficiency

ธนากร น้ำหอมจันทร์* อติกร เสรีพัฒนานนท์ และ พงษ์สวัสดิ์ คชภูมิ

สาขาวิชาวิศวกรรมไฟฟ้า คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย

เลขที่ 200 ถนนรังสิต-นครนายก (คลอง5) ตำบลรังสิต อำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี รหัสไปรษณีย์ 12110

โทรศัพท์ 0-2577-1028 ต่อ 452 โทรสาร 0-2577-1023 E-mail: thanakorn@eau.ac.th*

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้นำเสนอการศึกษาผลของรูปลักษณะตัวนำล่อฟ้าและค่าความต้านทานดินต่อประสิทธิภาพตัวนำล่อฟ้า โดยใช้ตัวนำล่อฟ้า 5 รูปลักษณะ ในการทดสอบ ในช่วงค่าความต้านทานดิน 0 – 5 โอห์ม ทำการทดสอบและวัดด้วยแรงดันสูง กระแสตรงชั่วเวลาตามมาตรฐาน IEC 60060-1, IEC 60060-2 และ IEEE 4-1995 ผลการทดสอบพบว่าเมื่อค่าความต้านทานดินเพิ่มขึ้น 1 โอห์ม ประสิทธิภาพการล่อฟ้าของตัวนำล่อฟ้าแบบ (a), (b), (c), (d) และ (e) มีประสิทธิภาพต่ำลง 0.11-0.27, 0.10-1.10, 0.29-1.30, 1.08-5.36 และ 0.33-1.56 เปอร์เซ็นต์ตามลำดับ ประสิทธิภาพการล่อฟ้าอันเนื่องมาจากรูปลักษณะตัวนำล่อฟ้าแบบ (b), (c), (d) และ (e) มีประสิทธิภาพต่ำลงจากตัวนำล่อฟ้าแบบ (a) 6.74, 0.27, 4.84 และ 22.20 เปอร์เซ็นต์ตามลำดับ ประสิทธิภาพการล่อฟ้าอันเป็นผลมาจากรูปลักษณะตัวนำล่อฟ้าและค่าความต้านทานดินพบว่า ตัวนำล่อฟ้าแบบ (a) มีประสิทธิภาพสูงกว่าแบบ (b), (c), (d) และ (e) ในทุกค่าความต้านทานที่ทำการทดสอบ

คำสำคัญ : ตัวนำล่อฟ้า, ค่าความต้านทานดิน, สตรีมเมอร์, ประสิทธิภาพตัวนำล่อฟ้า

Abstract

This research presents the study on air-termination configuration and earth resistance to air-termination efficiency. The air-terminations used in the experiments have 5 configurations with earth resistance in the range of 0-5 ohms. The experiments and measurement used negative polarity DC high voltage test according to the IEC 60060-1, IEC 60060-2 and IEEE 4-1995 standards. The test result shows that if the earth resistances increase 1 ohm, the efficiency of (a), (b), (c), (d) and (e) air-termination configuration decrease by 0.11-0.27, 0.10-1.10, 0.29-1.30, 1.08-5.36 and 0.33-1.56 percent respectively. The efficiency of (b), (c), (d) and (e) air-termination configuration are lower than (a) for 6.74, 0.27, 4.84 and 22.20 percent respectively. The efficiency of air-termination configuration and earth resistances of (a) is higher than (b), (c), (d) and (e) for all resistance ranges in the test.

Keywords : air-termination, earth resistance, streamer, air-termination efficiency

1. บทนำ

ปรากฏการณ์ฟ้าผ่า เป็นปรากฏการณ์ทางธรรมชาติที่ทำให้เกิดความเสียหายและเป็นอันตรายต่อสิ่งมีชีวิตและสิ่งปลูกสร้าง โดย Benjamin Franklin ได้พิสูจน์ให้เห็นอย่างชัดเจน ที่เมืองฟิลาเดเฟีย สหรัฐอเมริกา ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1752 ด้วยการชักว่าวที่ผูกกุญแจโลหะเพื่อพิสูจน์ว่า ฟ้าผ่าเป็นปรากฏการณ์ทางไฟฟ้าหรือเป็นการสปาร์คทางไฟฟ้า ซึ่งเป็นผลจากการเกิดดีสชาร์จของประจุไฟฟ้าในก้อนเมฆ นับเป็นจุดเริ่มต้นของการศึกษาเชิงวิทยาศาสตร์ เป็นต้นมา [1]

การวิจัยเกี่ยวกับระบบป้องกันฟ้าผ่าภายนอกในปัจจุบัน มุ่งหาประสิทธิภาพของระบบป้องกันฟ้าผ่าจากรูปลักษณะของตัวนำล่อฟ้า ขนาดของตัวนำล่อฟ้า รวมไปถึงความหนาของทองแดงที่หุ้มตัวนำล่อฟ้า [2-5] แต่ประสิทธิภาพของระบบป้องกันฟ้าผ่ามิได้ขึ้นกับรูปลักษณะของตัวนำล่อฟ้าเพียงอย่างเดียว หากแต่รวมถึงค่าความต้านทานของดินรอบระบบรากสายดินด้วย [1, 6] กล่าวคือ ในทางปฏิบัติการติดตั้งรากสายดินของระบบป้องกันฟ้าผ่า ค่าความต้านทานดินที่ยอมรับได้อยู่ในช่วง 0 – 5 โอห์ม

จึงมีแนวคิดที่จะทดสอบหาประสิทธิภาพการล่อฟ้าอันเป็นผลจากรูปลักษณะตัวนำล่อฟ้าและค่าความต้านทานดิน โดยจะทำการทดสอบเปรียบเทียบผลจากรูปลักษณะตัวนำล่อฟ้า ที่ใช้ป้องกันฟ้าผ่าตามสถานที่ต่างๆ หรือสามารถพบเห็นได้ทั่วไป 5 รูปลักษณะ ในช่วงค่าความต้านทานดิน 0 ถึง 5 โอห์ม

เพื่อให้ทราบถึงประสิทธิภาพการล่อฟ้าอันเนื่องมาจากผลของค่าความต้านทานดิน และรูปลักษณะตัวนำล่อฟ้า

2. ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

2.1 ปรากฏการณ์ฟ้าผ่า

ปรากฏการณ์ฟ้าผ่าคล้ายกับการเกิดไฟฟ้าสถิตแต่มีขนาดใหญ่กว่ามาก ทั้งฟ้าผ่าและไฟฟ้าสถิตเกิดจากสาเหตุเดียวกัน คือ การดึงดูดระหว่างประจุบวกและประจุลบ โดยทั่วไปประจุไฟฟ้าที่มีศักย์ต่างกันจะไม่เกิดการเคลื่อนที่เมื่ออยู่ในสภาวะสมดุล แต่จะเคลื่อนที่หรือดึงดูดกันก็ต่อเมื่อประจุทั้งสองต้องการกลับคืนสู่สภาวะสมดุล ไฟฟ้าสถิตที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน เช่น การใส่รองเท้ายางเดินบนพื้นพรม เมื่อเดินบนพื้นพรมรองเท้าจะเก็บอิเล็กตรอนขึ้นมาสะสมในร่างกายทำให้ร่างกายสะสมประจุลบ และเมื่อเข้าใกล้กับโลหะ เช่น ลูกบิดประตู จะทำให้อิเล็กตรอนกระโดดข้ามช่องว่างอากาศไปสู่โลหะที่มีโปรตอนหรือมีประจุบวกสะสมอยู่ การถ่ายโอนประจุดังกล่าว จะเกิดกระแสไฟฟ้าขึ้น ทำให้อุณหภูมิเหมือนถูกไฟดูด [7-8] สำหรับปรากฏการณ์ฟ้าผ่าจะเป็นการถ่ายโอนประจุระหว่างก้อนเมฆสู่พื้นดิน ซึ่งจะต้องมีปริมาณประจุไฟฟ้ามากพอ จึงจะทำให้ประจุไฟฟ้ากระโดดข้ามจากก้อนเมฆลงสู่พื้นดินได้

การสะสมประจุในก้อนเมฆมีปริมาณมาก ทำให้ก้อนเมฆมีศักย์ไฟฟ้าสูง ตั้งแต่ 10 เมกะโวลต์ ถึง 100 เมกะโวลต์ และเกิดดีสชาร์จระหว่างก้อนเมฆกับพื้นโลกเป็น วาบฟ้าผ่า (ground flash) หรือระหว่างก้อนเมฆกับก้อนเมฆ หรือภายในก้อนเมฆเดียวกัน เป็น ฟ้าแลบ (air discharge) ฟ้าผ่าและฟ้าแลบมีโอกาสเกิดขึ้นพร้อมกัน ดังในรูปที่ 1 ตามธรรมชาติ

ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น ส่วนใหญ่จะเป็นฟ้าแลบ การศึกษาวิจัยของมนุษย์ส่วนมากจะให้ความสนใจเกี่ยวกับฟ้าผ่ามากกว่า

รูปที่ 1 ฟ้าแลบกับฟ้าผ่ารวมกัน

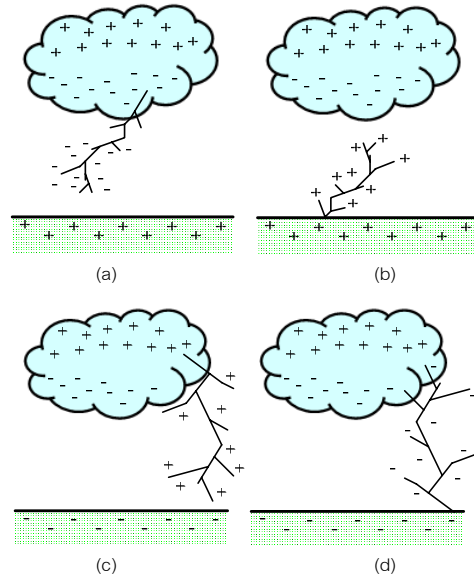
ที่มา : <http://www.strangedangers.com/content/item/135439.html>

2.2 ประเภทของฟ้าผ่า

จากที่ได้กล่าวไปแล้วว่า ฟ้าผ่าเกิดจากการเคลื่อนที่ของประจุไฟฟ้า หรืออาจจะเรียกได้ว่าเป็นการดีสชาร์จทางไฟฟ้า การดีสชาร์จที่เกิดขึ้นจากก้อนเมฆ สามารถจำแนกได้ 4 ประเภท ดังนี้

1. ดีสชาร์จภายในก้อนเมฆ (IC)
2. ดีสชาร์จจากก้อนเมฆลงดิน (CG)
3. ดีสชาร์จระหว่างก้อนเมฆ (CC)
4. ดีสชาร์จจากก้อนเมฆสู่อากาศ (CA)

ดีสชาร์จส่วนใหญ่เป็นการดีสชาร์จภายในก้อนเมฆ (IC) สำหรับดีสชาร์จจากก้อนเมฆลงดิน (CG) หรือฟ้าผ่า เป็นปรากฏการณ์ดีสชาร์จที่มีการศึกษาวิจัยมากที่สุด เนื่องจากก่อให้เกิดอันตรายและความเสียหายแก่สิ่งมีชีวิตและสิ่งปลูกสร้างมากที่สุด โดยที่ IC, CC และ CA เรียกรวมกันว่า ฟ้าแลบ

รูปที่ 2 ชนิดของฟ้าผ่า

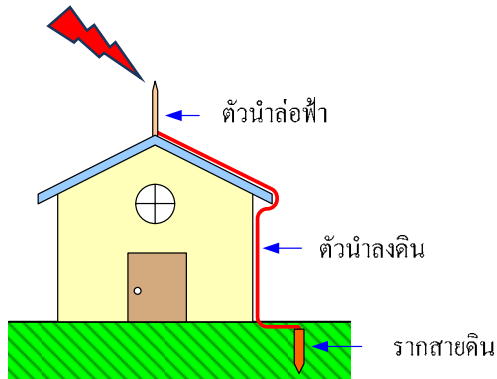
ฟ้าผ่าสามารถแบ่งได้ 4 ประเภท ตามลักษณะการเกิดและการเคลื่อนตัวของประจุ ดังรูปที่ 2 โดยฟ้าผ่าแบบฟ้าผ่าลงชั่วคราวเกิดขึ้นประมาณ 90 เปอร์เซ็นต์ของจำนวนฟ้าผ่าทั่วโลก ดังรูปที่ 2.2 (a) ขณะที่ฟ้าผ่าลงชั่วคราว ดังรูปที่ 2 (c) เกิดขึ้นน้อยกว่า 10 เปอร์เซ็นต์ ในกรณีฟ้าผ่าขึ้นส่วนมากจะเกิดบริเวณยอดภูเขาสูงหรือสิ่งปลูกสร้างที่มีความสูงมาก ๆ [9]

2.3 ส่วนประกอบของระบบป้องกันฟ้าผ่าภายนอก

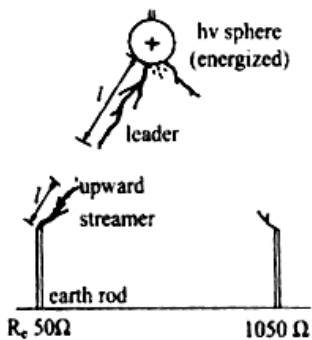
ระบบป้องกันฟ้าผ่า (Lightning Protection System : LPS) ประกอบด้วย 3 ส่วนหลัก คือ ตัวนำล่อฟ้า ตัวนำลงดิน และรากสายดิน รวมถึงอุปกรณ์จับยึดสายตัวนำลงดิน [1, 6, 10-11] แสดงดังรูปที่ 3

ประสิทธิภาพของระบบล่อฟ้าขึ้นอยู่กับอัตราการเกิดและความยาวของสตรีมเมอร์จากปลายตัวนำล่อฟ้า ถ้าสตรีมเมอร์เกิดขึ้นและขยายตัวออกไปได้เร็ว สตรีมเมอร์จะมีโอกาสขึ้นไปพบกับฟ้าผ่า นำเป็นขั้น (Stepped leader) ได้เร็วขึ้น ประสิทธิภาพของระบบ

ล่อฟ้าก็จะมากขึ้น การขยายตัวและความยาวของ สตรีมเมอร์ขึ้นอยู่กับความต้านทานดินของระบบ ป้องกันฟ้าผ่า ค่าความต้านทานดินยิ่งต่ำ สตรีมเมอร์ก็ ยิ่งเกิดขึ้นและขยายตัวได้เร็วขึ้น ผลของความต้านทาน ดินต่อประสิทธิภาพการล่อฟ้า แสดงดังรูปที่ 4 [1]

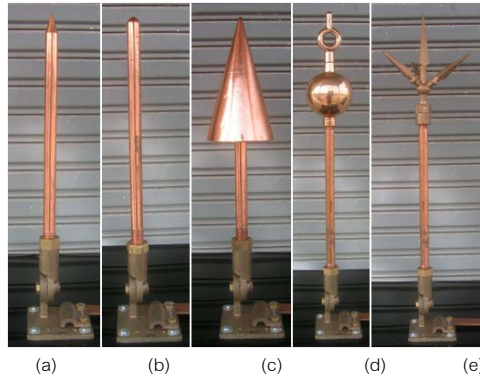
รูปที่ 3 ส่วนประกอบของระบบป้องกันฟ้าผ่า

รูปที่ 4 ผลของความต้านทานดินต่อประสิทธิภาพของเสา ล่อฟ้า

3. อุปกรณ์และวงจรการทดสอบ

ตัวนำล่อฟ้าที่ใช้ในงานวิจัยนี้ เป็นตัวนำล่อฟ้า ที่มีใช้ตามสถานที่ต่างๆ หรือสามารถพบเห็นได้ทั่วไป 5 รูปลักษณะ ดังรูปที่ 5

รูปที่ 5 รูปลักษณะของตัวนำล่อฟ้าที่ใช้ในการทดสอบ

รูปที่ 5 (a) คือ ตัวนำล่อฟ้าปลายแหลม ขนาด เส้นผ่านศูนย์กลาง 1.5 เซนติเมตร ปลายยอดมีมุม 36 องศา

รูปที่ 5 (b) คือ ตัวนำล่อฟ้าปลายมน ขนาด เส้นผ่านศูนย์กลาง 1.5 เซนติเมตร ปลายยอดมีรัศมี 0.75 เซนติเมตร

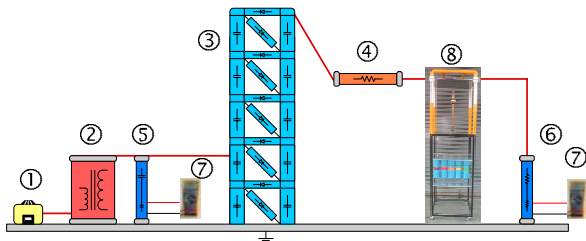
รูปที่ 5 (c) คือ ตัวนำล่อฟ้าปลายกรวย ขนาด เส้นผ่านศูนย์กลาง 1.5 เซนติเมตร กรวยมีขนาดเส้น ผ่านศูนย์กลางที่ฐาน 8 เซนติเมตร สูง 15 เซนติเมตร ปลายยอดมีมุม 30 องศา

รูปที่ 5 (d) คือ ตัวนำล่อฟ้าทรงกลมปลายมน ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 1.5 เซนติเมตร ทรงกลม ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 7.5 เซนติเมตร ปลายยอดมี รัศมี 0.4 เซนติเมตร

รูปที่ 5 (e) คือ ตัวนำล่อฟ้าปลายแหลม 3 แฉก ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 1.5 เซนติเมตร ปลาย ยอดมีมุม 11 องศา

ตัวนำล่อฟ้าทั้ง 5 แบบทำจากทองแดง โดยใน การกล่าวถึงรูปลักษณะของตัวนำล่อฟ้าในเนื้อหาส่วน ถัดไป จะกำหนดให้เป็นตัวนำล่อฟ้าแบบ (a), (b), (c), (d) และ (e) ตามลำดับ

งานวิจัยนี้จะทำการทดสอบโดยใช้ไฟฟ้าแรงดันสูงกระแสตรงชั่วเวลา เนื่องจากฟ้าผ่าแบบฟ้าผ่าลงชั่วเวลาเกิดขึ้นประมาณ 90 เปอร์เซ็นต์ของจำนวนฟ้าผ่าทั่วโลก โดยที่แหล่งจ่ายไฟฟ้าแรงดันสูงกระแสตรงชั่วเวลาที่ใช้ในการทดสอบมีพิกัดแรงดัน 100 กิโลโวลต์ ซึ่งในภาคปฏิบัติฉนวนอากาศจะเบรกดาวนที่ระดับความเครียดสนามไฟฟ้าประมาณ 25 กิโลโวลต์ต่อเซนติเมตร [1, 6, 12-13] เพื่อให้สามารถสังเกตเห็นอัตราการเกิดและความยาวของสตรีมเมอร์ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ที่ใช้พิจารณาประสิทธิภาพของการล่อฟ้าขณะทำการทดสอบจึงจะทำการทดสอบที่ระยะแกประหว่างอิเล็กโตรดแรงสูงและตัวนำล่อฟ้าแต่ละรูปลักษณะที่ 8 เซนติเมตร ระบบสร้างแรงดันสูงและระบบวัดแรงดันสูงที่ใช้ในการทดสอบจะเป็นไปตามมาตรฐาน IEC std. 60060-1, IEC std. 60060-2 และ IEEE Std. 4 – 1995 กำหนด [14-16] วงจรที่ใช้ในการทดสอบ แสดงดังรูปที่ 6

รูปที่ 6 วงจรที่ใช้ในการทดสอบ

- โดยที่ 1 คือ หม้อแปลงไฟฟ้าปรับค่าได้พิกัด 0-250 V, 50 Hz, 3 kVA
- 2 คือ หม้อแปลงไฟฟ้าแรงดันสูง พิกัด 220 V / 20 kV, 50 Hz, 5 kVA
- 3 คือ แหล่งกำเนิดไฟฟ้าแรงดันสูงกระแสตรง

แบบขั้นบันได 5 ชั้น พิกัด ± 100 kV, 3 mA

- 4 คือ ความต้านทานจำกัดกระแส 100 kV, 3 mA, $33.33 \text{ M}\Omega$
- 5 คือ โวลเตจดีไวเดอร์ แบบตัวเก็บประจุ พิกัด 150 kV, 50 Hz ratio 1111:1 [17]
- 6 คือ โวลเตจดีไวเดอร์แบบตัวต้านทาน พิกัด 100 kV ratio 1000:1
- 7 คือ ดิจิตอลมัลติมิเตอร์ Fluke 177
- 8 คือ ชุดทดสอบเปรียบเทียบประสิทธิภาพการล่อฟ้าอันเป็นผลจากรูปลักษณะตัวนำล่อฟ้าและค่าความต้านทานดิน [18]

ชุดทดสอบเปรียบเทียบประสิทธิภาพการล่อฟ้าอันเป็นผลจากรูปลักษณะตัวนำล่อฟ้าและค่าความต้านทานดินที่ใช้ในงานวิจัยนี้แสดงดังรูปที่ 7 โดยมีรายละเอียดดังนี้

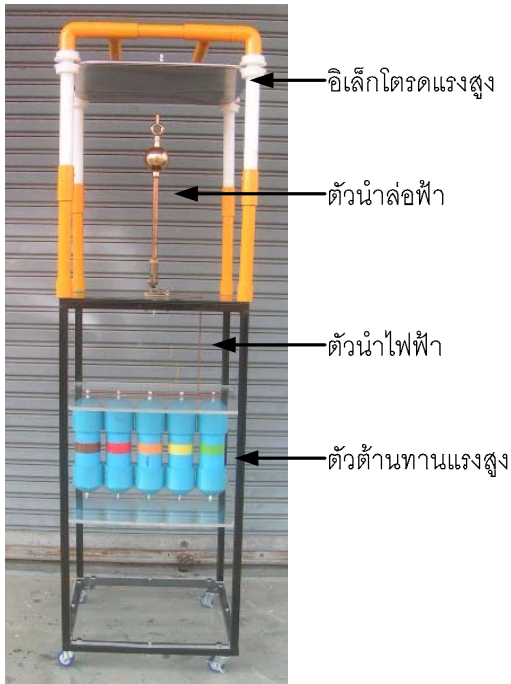
อิเล็กโตรดแรงสูง ออกแบบสร้างจากสแตนเลส ขนาดกว้าง 50 เซนติเมตร ยาว 50 เซนติเมตรหนา 0.1 เซนติเมตร พร้อมทำการลบขอบคมของมุมทั้ง 4 ออก เพื่อลดความเครียดสนามไฟฟ้าบริเวณขอบคมของอิเล็กโตรดขณะทำการทดสอบ

ตัวต้านทานแรงสูง เป็นส่วนที่ใช้จำลองความต้านทานดินในช่วง 0 – 5 โอห์ม พิกัดกำลัง 30 วัตต์ โดยติดตั้งในฉนวน PVC ขนาด 2.5 นิ้ว

โครงสร้างสำหรับติดตั้งอิเล็กโตรดแรงสูง ออกแบบสร้างโดยใช้ท่อ PVC ขนาด 1 นิ้ว บริเวณที่ติดตั้งอิเล็กโตรดแรงสูงออกแบบสร้างโดยใช้ซูเปอร์

ลื่นไหลจนถึงขั้นรูปให้เป็นเกลียว สำหรับปรับความสูงของอิเล็กโตรดแรงสูงในการทดสอบ

ตัวนำไฟฟ้าที่ต่อระหว่างตัวนำล่อฟ้าและความต้านทานแรงสูง ออกแบบสร้างโดยใช้บาร์ทองแดงกว้าง 2.5 เซนติเมตร หนา 0.3 เซนติเมตร

รูปที่ 7 ชุดทดสอบเปรียบเทียบประสิทธิภาพการล่อฟ้าอันเป็นผลจากรูปลักษณะตัวนำล่อฟ้าและค่าความต้านทานดินที่ใช้ในการทดสอบ

4. การทดสอบและการวิเคราะห์ผลการทดสอบ

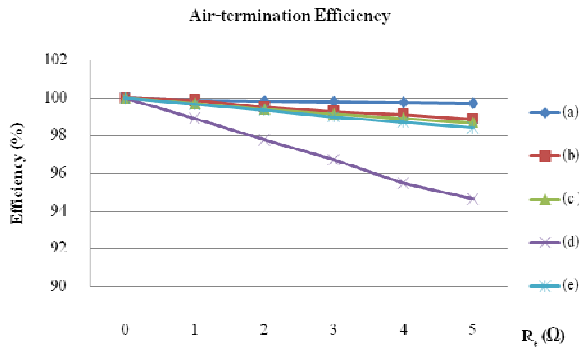
ในการทดสอบหาประสิทธิภาพการล่อฟ้าของแต่ละรูปลักษณะตัวนำล่อฟ้าที่แต่ละค่าความต้านทานดิน จะทำการทดสอบจำนวน 5 ครั้ง และหาค่าเฉลี่ยเพื่อเปรียบเทียบประสิทธิภาพการล่อฟ้าอันเป็นผลจากรูปลักษณะตัวนำล่อฟ้าและค่าความต้านทานดิน ค่าเฉลี่ยผลการทดสอบแสดงดังตารางที่ 1 ในภาคผนวก

จากตารางที่ 1 จะพบว่า เมื่อค่าความต้านทานดินเพิ่มขึ้นจะส่งผลให้เกิดโคโรนาดีสชาร์จ การสร้างสตรีมเมอร์ รวมทั้งการเบรกดาวนั้ต้องใช้ระดับแรงดันสูงขึ้น

จากหัวข้อที่ 2.3 กล่าวว่า ประสิทธิภาพของระบบ ล่อฟ้าขึ้นอยู่กับอัตราการเกิดและความยาวของสตรีมเมอร์จากปลายตัวนำล่อฟ้า เมื่อพิจารณาจากตารางที่ 1 โดยกำหนดให้ระดับแรงดันที่สร้างสตรีมเมอร์ที่ค่าความต้านทานดิน 0 โอห์มเป็นระดับแรงดันอ้างอิง เพื่อพิจารณาประสิทธิภาพการล่อฟ้าเมื่อค่าความต้านทานดินเพิ่มขึ้น 1 โอห์ม จะส่งผลให้ประสิทธิภาพการล่อฟ้าเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร ผลการเปรียบเทียบประสิทธิภาพการล่อฟ้าเมื่อค่าความต้านทานดินเพิ่มขึ้น 1 โอห์ม แสดงดังตารางที่ 2 ในภาคผนวก

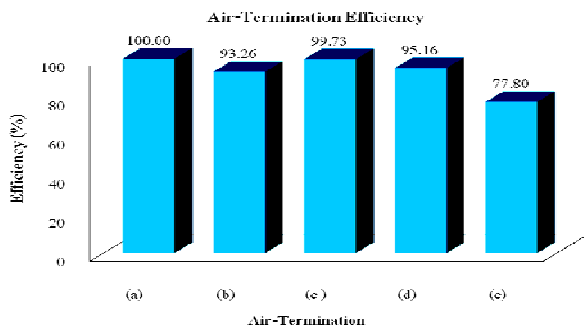
5. สรุปและอภิปรายผล

จากการทดสอบหาประสิทธิภาพการล่อฟ้าอันเป็นผลจากค่าความต้านทานดินในช่วง 0 – 5 โอห์ม โดยอ้างอิงประสิทธิภาพการล่อฟ้าที่ค่าความต้านทานดิน 0 โอห์ม พบว่าเมื่อค่าความต้านทานดินเพิ่มขึ้น 1 โอห์ม ประสิทธิภาพการ ล่อฟ้ามีการเปลี่ยนแปลง ดังรูปที่ 8

รูปที่ 8 ผลการเปรียบเทียบประสิทธิภาพการล่อฟ้าอันเนื่องมาจาก ค่าความต้านทานดิน

จากการทดสอบหาประสิทธิภาพการล่อฟ้าอันเป็นผลจากรูปลักษณะตัวนำล่อฟ้า 5 รูปลักษณะ โดยอ้างอิงประสิทธิภาพการล่อฟ้าของตัวนำล่อฟ้าแบบ (a) ที่ค่าความต้านทานดิน 0 โอห์ม พบว่าประสิทธิภาพการล่อฟ้าอันเนื่องจากรูปลักษณะตัวนำล่อฟ้ามีประสิทธิภาพแตกต่างกัน ดังรูปที่ 9

รูปที่ 9 ผลการเปรียบเทียบประสิทธิภาพการล่อฟ้าอันเนื่องจากรูปลักษณะตัวนำล่อฟ้า

จากการทดสอบหาประสิทธิภาพการล่อฟ้าอันเป็นผลจากรูปลักษณะตัวนำล่อฟ้าและค่าความต้านทานดิน โดยทดสอบเปรียบเทียบระหว่างตัวนำล่อฟ้า 5 รูปลักษณะ ที่ระยะแกป 8 เซนติเมตร จะพบว่าที่ระยะแกปเท่ากันเมื่อค่าความต้านทานดินเพิ่มขึ้น 1 โอห์ม ในช่วงค่าความต้านทาน 0-5 โอห์ม เมื่อ

เปรียบเทียบกับประสิทธิภาพการล่อฟ้าที่ค่าความต้านทานดิน 0 โอห์ม ประสิทธิภาพการล่อฟ้าของตัวนำล่อฟ้าแบบ (a), (b), (c), (d) และ (e) มีประสิทธิภาพต่ำลง 0.11-0.27, 0.10-1.10, 0.29-1.30, 1.08-5.36 และ 0.33-1.56 เปอร์เซ็นต์ตามลำดับ ประสิทธิภาพการล่อฟ้าอันเนื่องจากรูปลักษณะตัวนำล่อฟ้าแบบ (a), (b), (c), (d) และ (e) มีประสิทธิภาพแตกต่างกัน เมื่อเปรียบเทียบกับประสิทธิภาพการล่อฟ้าของตัวนำล่อฟ้าแบบ (a) มีประสิทธิภาพต่ำลง 6.74, 0.27, 4.84 และ 22.20 เปอร์เซ็นต์ตามลำดับ

6. กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย ประจำภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2552 คณะผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความอนุเคราะห์ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ ที่นี้

7. เอกสารอ้างอิง

- [1] ส้ารวย สังข์สะอาด. (2549). วิศวกรรมไฟฟ้าแรงสูง. ภาควิชาวิศวกรรมไฟฟ้า คณะวิศวกรรมศาสตร์. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- [2] นรเศรษฐ์ พัฒนเดช, ภูชิต ถึงสุข และ ศรัณย์ ชีวทวิทรัพย์. (2552). การศึกษาและวิเคราะห์คุณลักษณะสมบัติทางไฟฟ้าของตัวนำล่อฟ้าตอนที่ 1. การประชุมวิชาการทางวิศวกรรมไฟฟ้า ครั้งที่ 32. หน้า 323-326.
- [3] นรเศรษฐ์ พัฒนเดช, ภูชิต ถึงสุข และ ศรัณย์ ชีวทวิทรัพย์. (2552). การศึกษาและวิเคราะห์

- คุณลักษณะสมบัติทางไฟฟ้าของตัวนำล่อฟ้าตอน
ที่ 2. การประชุมวิชาการทางวิศวกรรมไฟฟ้า ครั้งที่
ที่ 32. หน้า 327-330.
- [4] ศรัณย์ ชิวทวิทรัพย์, นรเศรษฐ์ พัฒนเดช และ
ภพ จันทรเจริญสุข. (2551). คุณลักษณะทาง
ไฟฟ้าของเสาหล่อฟ้าชนิดต่างๆ. การประชุม
วิชาการทางวิศวกรรมไฟฟ้า ครั้งที่ 31. หน้า 251-
254.
- [5] ศรัณย์ ชิวทวิทรัพย์, นรเศรษฐ์ พัฒนเดช และ ภพ
จันทรเจริญสุข. (2552). การศึกษาและวิเคราะห์
คุณลักษณะทางไฟฟ้าของวัสดุที่ใช้ทำเสาหล่อฟ้า.
การประชุ ม ทาง วิ ช า ก า ร ข อ ง
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ครั้งที่ 47. หน้า 199-
206.
- [6] ศิริวัฒน์ โพธิเวชกุล. (2546). เอกสาร
ประกอบการสอนวิศวกรรมไฟฟ้าแรงสูงชั้นสูง.
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหาร
ลาดกระบัง.
- [7] Srinivasan, K., & Gu, J. (2006). Lightning as
atmospheric electricity. Proceedings of IEEE
CCECE/CCGEL, Ottawa Canada, pp. 2258-
2261.
- [8] ธนากร น้ำหอมจันทร์. (2552). เอกสารคำสอน
วิชาทฤษฎีวงจรไฟฟ้า 1. มหาวิทยาลัยอีสเทิร์น
เอเซีย.
- [9] ธนากร น้ำหอมจันทร์ และ กาญจนา ภัคดี
บุญญานุกุล. (2553). ฟ้าผ่า (Lightning) : ตอนที่
1 การเกิดและความเสียหาย ตอนที่ 2 อันตราย
จากฟ้าผ่า. วารสารความปลอดภัยและสุขภาพ
มสธ.ปีที่ 3 ฉบับที่ 9 ธันวาคม 2552 – กุมภาพันธ์
2553. หน้า 60-66.
- [10] สมาคมวิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทย ใน
พระบรมราชูปถัมภ์. (2546). มาตรฐานการ
ป้องกัน ฟ้าผ่าสำหรับสิ่งปลูกสร้าง (พิมพ์ครั้งที่
ที่ 2). มาตรฐาน ว.ส.ท. 2003-43.
- [11] International Electrotechnical
Commission. (1998). Protection of structures
against lightning Part 1-2. IEC std. 61024-1-
2.
- [12] Kuffel, E. Zaengl, W. S. and Kuffel, J.
(2000). High Voltage Engineering
:Fundamentals. (2nd ed.). Great Britain:
Newnes.
- [13] Naidu, M. S. and Kamaraju, V. (1996).
High Voltage Engineering (2nd ed.). McGraw-
Hill.
- [14] International Electrotechnical
Commission. (1989). High – voltage test
techniques Part 1: General definitions and
test requirements. IEC std. 60060-1, Second
edition 1989 – 11
- [15] International Electrotechnical
Commission. (1994). High – voltage test
techniques Part 2: Measuring
System. IEC std. 60060-2, Second edition
1994–11
- [16] Institute of Electrical and Electronics
Engineers. (1995). IEEE Standard

Techniques for High-Voltage Testing. IEEE Std. 4 – 1995

ปีที่ 2 ฉบับที่ 1 มกราคม – มิถุนายน 2551 หน้า 19-25.

[17] อติกร เสรีพัฒนานนท์, ธนากร น้ำหอมจันทร์, พงษ์สวัสดิ์ คชภูมิ และสุพิศ บุญรัตน์. (2551). การออกแบบและสร้างโวลเตจดีไวเดอร์แบบตัวเก็บประจุขนาด 150 กิโลโวลท์สำหรับใช้วัดแรงดันสูงกระแสสลับ, วารสาร EAU Heritage Journal,

[18] ธนากร น้ำหอมจันทร์, อติกร เสรีพัฒนานนท์, พงษ์สวัสดิ์ คชภูมิ. (2553). รายงานการวิจัย การศึกษาผลของค่าความต้านทานดินต่อประสิทธิภาพตัวนำล่อฟ้า. ทุนวิจัย มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย ประจำปีการศึกษา 2552.

ภาคผนวก

ตารางที่ 1 ผลการทดสอบหาประสิทธิภาพการล่อฟ้าของแต่ละรูปลักษณะตัวนำล่อฟ้าที่ค่าความต้านทานดินในช่วง 0-5 โอห์ม

Air-termination Configuration	Phenomena	DC High Voltage Negative Polarity (kV)					
		$R_e 0 \Omega$	$R_e 1 \Omega$	$R_e 2 \Omega$	$R_e 3 \Omega$	$R_e 4 \Omega$	$R_e 5 \Omega$
	(a) Corona	16.44	16.68	16.92	17.34	17.61	17.89
	Streamer	45.23	45.28	45.30	45.31	45.33	45.35
	Breakdown	52.55	52.67	52.80	53.14	53.25	53.45
	(b) Corona	41.43	41.45	41.49	41.51	41.53	41.55
	Streamer	48.28	48.33	48.50	48.62	48.70	48.81
	Breakdown	54.47	54.48	54.49	54.51	54.52	54.53
	(c) Corona	26.11	26.14	26.17	26.21	26.25	26.30
	Streamer	45.35	45.48	45.61	45.73	45.83	45.94
	Breakdown	52.77	53.01	53.34	53.68	54.01	54.34
	(d) Corona	37.65	37.97	38.28	38.59	38.89	39.17
	Streamer	47.42	47.93	48.46	48.97	49.55	49.96
	Breakdown	58.45	59.00	59.62	60.34	61.00	62.07
	(e) Corona	16.28	16.44	16.60	16.75	16.88	17.05
	Streamer	55.27	55.45	55.62	55.81	55.97	56.13
	Breakdown	58.70	58.88	59.04	59.23	59.46	59.69

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบประสิทธิภาพการล่อฟ้าเมื่อค่าความต้านทานดินเพิ่มขึ้น 1 โอห์ม

Air-termination Configuration	Phenomena	Air-termination Efficiency (%)					
		$R_e 0 \Omega$	$R_e 1 \Omega$	$R_e 2 \Omega$	$R_e 3 \Omega$	$R_e 4 \Omega$	$R_e 5 \Omega$
(a)	Streamer	100.00	99.89	99.85	99.82	99.78	99.73
(b)	Streamer	100.00	99.90	99.54	99.30	99.13	98.90
(c)	Streamer	100.00	99.71	99.43	99.16	98.94	98.70
(d)	Streamer	100.00	98.92	97.81	96.73	95.51	94.64
(e)	Streamer	100.00	99.67	99.37	99.02	98.73	98.44